

59965

DE DIVIZIE M. ASLAN
MANDANT AL ARMATEI A 3-a

Divizia 59.965

TURTUCAIA

STUDIU STRATEGIC

DONATIE
MADY OLIVIERI

CU TREI CROCHIURI ȘI O ANEXA

BUCUREȘTI

IMPRIMERIA „LIGA POPORULUI”, S. A.

STRADA BURSEI No. 1

1921.

TURTUCAIA

STUDIU STRATEGIC
CU TREI CROCHIURI ȘI O ANEXA

DE

General de Divizie M. ASLAN

Fost comandant al Armatei 3-a

58556

BUCUREȘTI

IMPRIMERIA „LIGA POPORULUI”, S. A.

STRADA BURSEI No. 1

1921

1881

Memoriei Mareluî Patriot

Nicolae Filipescu

Inchin această lucrare.

INTRODUCERE

În memoriul ce am publicat asupra evenimentelor dela Turtucaia, concluziile mele erau întemeiate numai pe rapoartele și memoriul Comandantului Diviziei a 17-a și a capului de pod, generalul C. Teodorescu. De atunci am vorbit cu ofițeri făcuți prizonieri la Turtucaia, am citit articolele publicate de generalul Toscheff, fost comandant al armatei a 3-a bulgară, în ziarul *Echo de Bulgarie*, și comparând informațiunile astfel obținute, am ajuns la concluziunea că rapoartele și memoriul comandantului capului de pod, prezintă operațiunile cari au avut loc la Turtucaia, dela 19—24 August, *altfel decât s'au desfășurat* în realitate, deplasând răspunderile, după cum voi arăta la finele acestui studiu.

După înfrângerea dela Turtucaia, opinia publică nelămurită a acuzat comandamentul armatei a 3-a de nepricepere; iar Marele Cartier General, a aruncat toată răspunderea înfrângerii asupra aceluia comandament, deși își dădea bine seama de cauzele cari au determinat dezastrul dela Turtucaia.

De altfel asemenea măsuri nedrepte au fost luate și în alte armate. În Franța, după primele înfrângeri, s'a luat comanda unor generali nevinovați. După căderea orașului Lille, s'a luat comanda generalului Percin, sub învinuirea că nu și-a făcut datoria, că a predat orașul fără să-l apere. Opinia publică îl acuza de trădare. Dar generalul Percin cu conștiința împăcată că și-a făcut da-

toria, a luptat doi ani pentru cinstea sa de soldat și doi ani după ce a fost disgrațiat, ministrul de război, D-nul Painlevé, i-a recunoscut nevinovăția și i-a conferit, ca o mângâiere pentru suferințele sale morale, *Marea Cruce a legiunei de onoare*.

După bătălia dela Charleroy generalul Lanrezac, comandantul armatei a 5-a, a fost înlocuit cu generalul Franchet d'Esperey, deși luptase la Charleroy cu forțe întreit superioare, efectuase retragerea armatei sale în excelente condițiuni și obținuse la Guise un succes apreciabil.

În Italia, în urma dezastrului dela Caporetto, s'a luat comanda pe nedrept, la mai mulți generali care în urmă au fost recunoscuți nevinovați, iar generalismul Cadorna, care luase acele măsuri, a fost trecut în disponibilitate.

Aceste exemple probează că Înaltul Comandament pentru a-și acoperi greșelile, a se pune la adăpostul criticelor și a-și menține prestigiul în fața opiniei publice, sacrifică fără dreptate, șefii în subordine.

N'am intențiunea să mă ocup de operațiunile tactice cari au avut loc la Turtucaia, în zilele de 19—24 August 1916, ci să rezolv o problemă de strategie. Având în vedere forțele în prezență în Dobrogea, și factorii, timp și spațiu vreau să arăt că dacă ordinele date de comandamentul armatei a 5-a ar fi fost executate de șefii în subordine, dezastrul dela Turtucaia, putea să fie înlăturat.

I.

FORTELE ÎN PREZENȚĂ PE TEATRUL DE OPERAȚIE DIN DOBROGEA

În articolul publicat de generalul Toscheff, comandantul armatei a 3-a bulgare, în ziarul *Echo de Bulgarie*, din 1/IX/1917 st. n., se vede, în detaliu, forțele de care dispunea acea armată.

a) *Divizia a 4-a* de Preslav, comandată de generalul Kisselof, cu un efectiv de : 17 batalioane, 12 baterii de câmp, 4 obuziere, un batalion de geniu și un escadron.

b) *Înlăia brigadă*, din Divizia I-a de Sofia, comandată de Colonelul Nedelkoff cu : 8 batalioane, 6 baterii de câmp și cu o companie de geniu.

c) *Detășamentul maiorului Hammerstein* cu : 5 batalioane, 3 baterii de câmp bulgare, un batalion german cu o baterie de obuziere, o baterie de câmp și 4 escadroane de Ulani.

d) Al 2-lea regiment de artilerie grea, comandat de Lt.-Colonel Angheloff, cu : 5 baterii grele și 2 lungi.

În total, Bulgarii, dispuneau de 31 batalioane, 22 baterii de câmp, 7 baterii grele, 5 baterii obuziere și 5 companii de geniu ; iar germanii de : 1 batalion, o baterie de câmp, o baterie obuziere, 3 companii de mitraliere și 4 escadroane. Toate aceste forțe erau însărcinate să atace Turtucaia.

Pentru ca atacul capului de pod să nu fie zădărnicit de forțele ruso-române, *armata 3-a bulgară mai dispunea de :*

a) *a 3-a brigadă* din divizia de la Sofia, comandată de Colonelul Zaphiroff cu 6 batalioane și 3 baterii.

b) *a 2-a brigadă* din divizia de la Sofia, comandată de Colonelul Tzonkoff cu : 8 batalioane și 3 baterii.

c) *Brigada de Cavalerie*, comandată de Colonelul Markoff cu 4 escadroane și o baterie.

d) *O divizie de cavalerie*, cu 16 escadroane, 7 companii de mitraliere înhămate și 5 pe jos, 2 baterii, 2 companii de cicliști și un batalion infanterie.

Totalizând forțele destinate să atace Turtucaia și cele însărcinate să acopere atacul—vedem că armata 3-a bulgara dispunea în Dobrogea de : 46 batalioane, 31 baterii de câmp, 7 baterii grele, 5 baterii obuziere, 5 companii geniu, 25 escadroane, 12 companii mitraliere, 2 companii cicliști.

Să vedem acum de ce forțe dispunea, în Dobrogea, armata 3-a română.

a) *Divizia 9 activă* : 12 batalioane și 9 baterii.

b) *Divizia 17-a*: 33 batalioane, 40 guri foc mobile, 48 guri foc fixe, 36 turele de 53 m/m și 52 mitraliere, în numărul de 33 batalioane intră cele 17 batalioane trimise la Turtucaia în zilele de 22, 23. VIII. 916.

c) *Divizia 19-a*: 16 batalioane, 6 baterii și o brigadă de cavalerie și 8 escadroane.

d) *Corpul rus*, cu două divizii de infanterie, și o divizie de cavalerie cu un efectiv de : 28 batalioane, 12 baterii de câmp, 2 baterii grele, 16 escadroane cu 2 baterii de câmp.

Totalizând aceste forțe, găsim : 89 batalioane, 39 baterii câmp, 14 baterii grele, 24 escadroane. *Comparația între forțele armatei 3-a bulgară și armatei 3-a română*, în Dobrogea, ne arată că armata 3-a română în Dobrogea avea o superioritate de 43 batalioane, 8 baterii de câmp, 2 baterii grele, iar numărul escadroanelor era egal.

Pentru a nu trece cu vederea nici unul din factorii hotărâtori în război, trebuie să recunosc că calitatea trupelor bulgare, era superioară față de diviziile a 17-a și 19-a aceste divizii, de formațiune nouă—aveau o artilerie de model vechiu și erau încadrate în mare parte cu ofițeri de rezervă nepregătiți pentru exigențele războiului modern. Dar divizia 9-a activă și diviziile ruse bine încadrate și înzestrate cu un utilaj modern, puteau să susțină comparația cu armata bulgară—mai cu seamă că corpul rus luptase 2 ani pe front și deci avea experiența războiului.

II

REPARTIȚIA FORȚELOR PE TEATRUL DE OPERAȚIE DIN DOBROGEA.

MISIUNILE INCREDINȚATE ACESTOR FORȚE

În noaptea de 19 – 20. VIII 1916, fără declarațiune de război, armata 3-a bulgară trece frontiera și respinge trupele noastre de acoperire. Voi stabili dar repartiția forțelor bulgare și ruso-române în ziua de 20. VIII. 1916 indicând și misiunile ce le-au fost încredințate.

A) Forțele Bulgare

1. Divizia 4-a de Preslav, trebuia să înainteze pe drumul Balbunar-Turtucaia, să respingă trupele de acoperire române, să atace frontul de Sud a capului de pod având ca obiective forturile 5, 6, 7.

2) *Întâia brigadă* din divizia I-a de Sofia, trebuia să înainteze pe drumul Kemanlar-Turtucaia, să respinga trupele de acoperire române, să atace frontul Sud-Est, având ca obiective forturile 8 și 9.

3. *Detășamentul Majorului Hammerstein*, trebuia să înainteze pe drumul Rusciuk-Turtucaia, să respingă trupele de acoperire române, să atace frontul de Est — având ca obiective forturile 2, 3 și 4.

4. *Al 2-lea regiment*, de artilerie grea trebuia să înainteze pe drumul Kemanlar și să ocupe poziția indicată de comandantul diviziei 4-a pentru a pregăti atacul capului de pod.

5. *A 3-a brigadă din divizia I a* de Sofia, fu însărcinată să ia poziția între Turtucaia și Silistra, zădărniciind astfel un atac de flanc, a trupelor din Silistra, asupra trupelor bulgare care atacau Turtucaia.

6. A 2-a brigadă din divizia 1-a din Sofia, fu însărcinată să atace și să ocupe satul Ak-Kadânlar, să supravegheze frontul de Sud al Silistrei și să susțină divizia de cavalerie.

7. Brigada de cavalerie Marcoff, primi ordinul să intercepteze comunicațiile între Silistra și Turtucaia supraveghind Silistra dinspre West.

8. Divizia de cavalerie, fu însărcinată să pună stăpânire pe satul Kurt-Bunar și să acopere flancul drept a trupelor ce atacau Turtucaia pe frontul Silistra-Dobritch.

B. Forțele Ruso-Române.

1. Corpul rus, cu două divizii de infanterie și una de cavalerie se găsea la 20 km., la Sud de Medjidia și împrejurimi urmând să se pună în mișcare pentru a ocupa zona de concentrare ce-i era hotărâtă prin ordinul No. 89 al armatei 3-a.

2. Divizia 9-a se găsea la Silistra cu însărcinarea de a apăra capul de pod.

3. Divizia 17-a, se găsea la Turtucaia cu însărcinarea de a apăra capul de pod.

4. Divizia 19-a, se găsea la Dobritch cu însărcinarea de a ocupa acea localitate și a se opune la o eventuală înaintare a trupelor bulgare din Varna.

Frontul armatei 3-a, dela Calafat la Ekrene, avea o întindere de 450 km., și era tăiat în 2 sectoare, inegale, de Dunăre. Din cauza acestor condițiuni nefavorabile și pentru a înlesni legăturile între armată și șefii în subordine comandantul armatei 3-a a fost nevoit să împartă forțele în două grupuri de divizii :

1. Grupul de Est, sub comanda generalului Zaiancikowski coprindea corpul rus și divizia 19-a. Divizia 9-a și 17-a din cauza însărcinărilor lor speciale rămăsese sub ordinele directe ale armatei a 3-a.

2. Grupul de Vest, sub comanda generalului Văleanu, coprindea toate forțele ce se găseau între Dunăre și Olt.

Iu aceste condiții încep luptele în noaptea de 19—20 VIII, 916 (1—2, IX s. n.), fără declarațiune de războiu.

III.

ORDINELE

DATE DE COMANDANTUL ARMATEI 3-a

ȘI EXECUTAREA LOR

DE ȘEFII IN SUBORDINE

Din cele expuse în capitolele precedente și examenul crochiului I, se poate trage două concluziuni:

1. Că forțele armatei 3-a în Dobrogea erau superioare forțelor bulgare.

2. Că această superioritate numerică nu se putea manifesta pe câmpul de luptă din cauza împrăștierei forțelor.

O privire aruncată pe crochiul No. 1 ne arată că: armata 3-a bulgară, era concentrată într'o zonă care avea 30 km., de front și 30 km., de adâncime, deci putea dispune pentru luptă de toate forțele sale. Unitățile armatei a 3-a române, din Dobrogea erau împrăștiate.

Dela Cobadin la Turtucaia sunt 120 km.

„ Silistra „ „ „ 54 „

„ Dobritsch „ „ „ 112 „

Pentru a îndrepta această stare de lucruri comandamentul armatei 3-a, dă grupului de Est, ordinul:

Armata 3-a

către

Grupul de Est

Am onoare a vă ruga să binevoiți a dispune ca trupele din corpul imperial rus, să se pună imediat în mișcare pentru a se concentra astfel (harta 1'200.000):

1. Diviziile de infanterie în zona: *Alfatar-Ak-Kadinlar, Arabadzi-Kurt-Bunar.*

2. Divizia de cavalerie, întărită cu brigada, călărăși în zona: *Konak-Karapelit-Hissim-Dede.*

Divizia de cavalerie va stabili neîntârziat legătura cu divizia 19, care se află la Dobritsch, va lua toate măsurile ca să împiedece violarea frontierei.

Localitatea în care veți instala cartierul grupului de Est să lasă la aprecierea Excelenței-Voastre, cu rugămintă să bine-voiți a o comunica, la timp, cartierului general al armatei.

Frontiera nu va fi depășită până la noi ordine.

În vedere că corpul rus, urmează a ocupa zona sa de concantrare, cred necesar a se lua de acum măsurile pregătitoare în vederea alegerii pozițiilor și executarea lucrărilor de fortificație, ce vor proteja forțele grupului de Est. Pentru executarea lucrărilor de fortificație, se poate întrebuița populația civilă. În acest scop s'a dat cuvenitele ordine autorităților civile.

Comandantul armatei a 3-a

General Aslan

Ordinul a fost primit de grupul de Est în ziua de 19 August, iar atacul capului de pod a început la 23 August.

Cum dela Cobadin la Ak-Kadânlar și Kurt-Bunar sunt aproximativ 80 km., corpul rus făcând etape normale — trebuia să se găsească pe zona de concentrare, în ziua de 21. VIII, cu două zile înainte ca Turtucaia să fie atacată.

Afirm, fără teamă de a fi contrazis, că dacă comandamentul grupului de Est ar fi executat ordinul 89 — prezența corpului rus la Ak-Kadânlar și Kurt-Bunar, ar fi interzis atacul capului de pod. (Crochiul 2). Zona de concentrare hotărâtă corpului rus era situată între Turtucaia și Dobritch, interceptând căile de comunicație cele mai importante care leagă Bulgaria de Dobrogea. În aceste condiții corpul rus putea după împrejurări, să manevreze fie spre Turtucaia, fie spre Dobritch. Bulgarii nu puteau comite greșala de a ataca capul de pod fără a căuta să împiedece intervențiunea corpului rus nici să atace corpul rus fără a masca capul de pod. În amândouă cazurile Bulgarii trebuiau să-și împartă forțele. În amândouă aceste ipoteze comandamentul armatei 3-a română, putea să concentreze pe câmpul de luptă: 28 batalioane din corpul rus, 12 batalioane din divizia 9-a; 16 batalioane din divizia 17 sau 56 batalioane contra 46 batalioane bulgare. Dacă ținem seamă de cele 17 batalioane trimise în ajutorul capului de pod, în zilele de 22 și 23 August, armata 3-a română — putea opune 73 batalioane celor 46 batalioane ale armatei 3-a bulgară. În orice caz superioritatea numerică rămânea în favoarea armatei 3-a română și în aceste condiții este întemeiată credința că izbânda ar fi fost de partea grupului de Est.

Din nenorocire generalul Zaiancicowski *nu a executat ordinul No. 89.*

La 20 August, fiind informat de comandantul diviziei 17-a că bulgarii au trecut frontiera — armata 3-a dă grupului de Est, ordinul următor:

Telegramă cifrată No. 117/20/VIII/916.

Armata 3-a

către

Grupul de Est

Rog Excelența Voastră să împingă corpul de cavalerie spre sud-vest pentru a explora regiunea limitată de soseaua Silistra-Ak-Kadânlar-Razgrad și calea ferată Dobritch-Varna, pentru a recunoaște forțele inamice. În aceste operațiuni vă puteți sprijini pe Divizia 19.

Comandant l armatei a 3-a
General Aslan

La 21 August știrile asupra inamicului fiind mai precise, armata 3-a dă grupului de Est, Diviziei 9 a și 17-a ordinul următor.

Telegrama cifrată 134/21/VIII/916

Turtucaia este atacată de Divizia 4-a și parte din Divizia 1-a bulgară. Astăzi s'a dat la Turtucaia șapte atacuri toate respinse. Pentru a ajuta Turtucaia se va pronunța, mâine 22 August o mișcare ofensivă cu Divizia 19 și corpul de cavalerie în direcția Kurt-Bunar-Ak-Kadânlar. Divizia 9-a va ataca în direcția Hassikioi-Ak-Kadânlar. Comandamentul grupului de Est se va pune în legătură cu divizia 9-a pentru ca atacul ambelor divizii să aibă loc deodată.

Comandantul armatei a 3-a

General Aslan

La 22 August pentru a accelera înaintarea corpului rus am trimis la Medjidia, cu tren special, pe colonelul Tatarinof, atașatul militar rus, însoțit de maiorul Virgil Economu, cu o scrisoare de serviciu prin care arătam situațiunea dela Turtucaia, făceam apel la sentimentele de soldat ale generalului Zaiancicowski, și îl rugam să pună, imediat, în mișcare corpul rus, Dar și această intervențiune a rămas fără rezultat.

Am reprodus toate aceste ordine, cari au rămas neexecutate, pentru a dovedi că dela 19—24 August 1916, comandantul armatei a 3-a a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a ajuta Turtucaia și a învinge inerția comandantului grupului de Est—generalul Zaiancicowski.

Pentru a dovedi, odată mai mult, ca soarta capului de pod Turtucaia depindea de executarea ordinelor date de armata 3-a generalului Zaiancicowski reprodus, din articolul publicat de generalul Toschef, în ziarul «Echo de Bulgarie», din 19/IX/1917, rândurile următoare: „Rezultă din cele ce preced că forțele noastre erau aproape egale cu ale inamicului. Acest raport de forțe ne punea în condițiuni nefavorabile fiindcă ne depărtam de regula admisă pentru atacator de a avea forțe îndoite decât ale adversarului. Trebuia să atacăm o poziție întărită după principiile moderne și apărată de 24.000 oameni.

„Totul depindea de reușita calculelor noastre: în două, trei zile trebuia să cucerim Turtucaia și cât mai curând Silistra, înainte de sosirea trupelor ruse care înaintau spre Sud. Situația era foarte grea și foarte primejdioasă pentru noi. „Trebuia lucrat repede și așa am făcut“.

Iată cum apreciază fostul comandant al armatei 3-a bulgară, generalul Toschef, situațiunea armatei sale și importanța hotărâtoare a intervențiunii corpului rus. Calculele generalului Toschef au reușit fiindcă generalul Zaiancicowski a săvârșit crima de neexecutarea de ordine în fața inamicului. Dacă generalul rus execută ordinele primite, armata 3-a bulgară nu ar fi dispus de cele trei zile necesare pentru a cuceri Turtucaia și Silistra și situațiunea acelei armate ar fi devenit foarte grea și foarte primejdioasă—după cum afirmă generalul

Toșchef—fiindcă în ziua de 25 August, corpul rus și Divizia 9-a s'ar fi găsit la Turtucaia.

Afirm,—încă odată, că neexecutarea ordinelor date de armata 3-a, generalului Zaiancicowski, a fost cauza principală a dezastrului dela Turtucaia.

În fine în ziua de 23 August, când situația, la Turtucaia devenise foarte critică, armata 3-a da grupului de Est și diviziei 9-a, ordinele următoare :

No. 151/23/VIII/1916

Armata 3-a

către

Grupul de Est

„Capul de pod Turtucaia este atacat de forțe superioare, rog Excelența voastră să dispună ocuparea localității Dobritch, cu forțele strict necesare, iar restul forțelor să fie îndreptate în marș forțat la Turtucaia.

Divizia 9-a din Silistra are ordin să înainteze spre Turtucaia. Această divizie se pune sub ordinele Excelenței voastre. Este absolut necesar ca Divizia de cavalerie să acopere flancul stâng a diviziei 9 a, pe timpul mișcării sale ofensive spre Turtucaia.

Comandantul armatei 3-a

General Aslan

No. 152 A. 23/VIII/1916

Armata 3-a

căt-re

Divizia 9-a

„Lăsați patru batalioane la Sillstra, iar cu restul Diviziei executați imediat o ofensivă viguroasă înaintând în marș forțat spre Turtucaia pentru a degaja capul de pod atacat de forțe superioare. Divizia de cavalerie are ordin să vă acopere flancul stâng.

Pentru ca marșul să se execute mai repede oamenii vor fi fără ranije.

Puneți-vă în legătură cu comandamentul grupului de Est—sub ale cărui ordine vă pun.

Vă recomand multă energie atac drept înainte la Turtucaia.

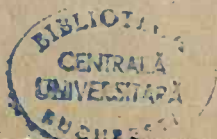
Comandantul armatei 3-a

General Aslan

Deși generalul Zaiancicowski cunoștea situațiunea tragică în care se găsea garnizoana capului de pod Turtucaia, totuși nu a executat ordinul 152, după cum nu executase nici ordinele anterioare.

În două scrisori publicate în ziarul „Indreptarea“ adresate generalului Basarabescu, fost comandant al Diviziei 9-a, am arătat cum acest ofițer general a îndeplinit misiunea ce i-am încredințat.

În capitolul V a acestui studiu voi produce alte elemente de apreciere, pentru ca să se poată judeca, mai bine, activitatea și starea morală a fostului comandant al Diviziei 9-a.

IV.

Pentru a complecta acest studiu voi să arăt că în situațiunea creată forțelor armatei 3-a din Dobrogea prin inacțiunea generalului Zaiancowski, executarea ordinului 152, în ziua de 23 August, putea încă să înlătore înfrângerea dela Turtucaia. Pentru a face această demonstrațiune, mă voi substitui generalului Zaiancowski și conformându-mă principiilor artei militare, ținând seamă de situațiunea generală, de factori timp și spațiu, voi executa ordinul 152 și apoi voi trage concluziunile ce se impun. Acei ordin a fost primit la cartierul grupului de Est, în ziua de 23 August, ora 11,45 a. m. Conform prescripțiunilor serviciului în campanie executarea ordinului trebuia să înceapă cel mai târziu la ora 1 p. m.

După primirea ordinului ce trebuia să facă generalul Zaiancowski ?

1. Să trimită recunoașteri de ofițeri în direcțiile de marș urmate de corpul rus.
2. Să pună în marș Divizia de cavalerie și corpul rus.
3. Să dea un ordin prevestitor Diviziei 9-a, să fie gata de marș pentru Turtucaia.

Examinând harta Dobrogei vedem că dela Çobadin două drumuri duc la Turtucaia — asigurând legătura cu divizia 9-a. Primul itinerar este jalonat de localitățile: Çobadin-Mulciova-Taasman-Parachioi-Cara-Orman-Bâbuc Kocina-Haskioi-Turtucaia și are o lungime de 110 km.

Al doilea itinerar este jalonat de localitățile: Çobadin-Bairam-Dede-Dobronur-Beibunar-Ak-Kadanlar-Uzumea Turtucaia și are o lungime de 130 km.

Aceste două itinerarii trebuiau urmate de corpul rus, care s'ar fi pus în mișcare în ziua de 23 August, ora 1 p. m. Cum dela Çobadin la Silistra sunt 56 de km. și pentru ca Divizia 9-a să nu fie izolată, pentru ca coman-

damentul grupului de Est să poată dispune de toate forțele sale în vederea unei lupte, Divizia 9-a trebuia să se pună în marș în noaptea de 23—24 August, la ora 12.

În noaptea de 23—24 August recunoașterile de ofițeri trimise de comandamentul grupului de Est, ar fi raportat că localitățile Sarsanlar și Ak-Kadaular sunt ocupate de infanteria inamică, iar în aceeași noapte brigada Marcoff, care ocupa Haskioi și divizia de cavalerie bulgare care se găsea la Kurt-Bunar, ar fi raportat comandamentului armatei a 3-a bulgare, că o divizie de cavalerie și trei divizii de infanterie sunt în marș spre Sud.

Să urmărim acum marșul celor trei divizii din grupul de Est și ținând seama de timp și spațiu să vedem ce s'ar fi întâmplat. Divizia 9-a care se găsea la Silistra, la 40 km. de Sarsanlar, pusă în mișcare în noaptea de 23—24 August, ora 12, s'ar fi găsit în ziua de 24 August, la ora 12 în apropiere de Sarsanlar ocupat de a 3-a brigadă de infanterie bulgară și ar fi angajat lupta cu acea brigadă. Divizia din dreapta corpului rus s'ar fi găsit, în ziua de 24 August, ora 1 p. m., după 24 ore de marș la Babuc. Divizia din stânga a corpului rus, după 24 ore de marș în ziua de 24 August, ora 1 p. m., s'ar fi găsit la 20 km. de Ak-Kadanlar care era ocupat de a 2-a brigadă de infanterie bulgară. Am admis ca în 24 ore, din care 16 de marș și 8 ore de repaos, corpul rus ar fi parcurs 60 km. Nu putea corpul rus să străbată această distanță? În istoria campaniilor găsim numeroase exemple de marșuri lungi. Este de ajuns să citez marșul corpului IX german în campania din 1870. Chemat pe câmpul de bătăe dela Orleans, a străbătut în 36 ore 90 km., în luna lui Decembrie, pe un drum defundat. După 36 de ore de marș, generalul Manstein, comandantul corpului de armată, raporta că este gata a intra în luptă cu corpul său de armată. În zilele de 23 și 24 August drumurile erau bune, și timpul favorabil, nu este dar a admite o imposibilitate afirmând că corpul rus putea să parcurgă distanța de 60 km. Se putea cere unui corp care avea la activul său doi ani de campanie să producă această sfortare în zilele de 23 și 24 August. Totul depindea de energia comandamentului și de priceperea sa.

în organizarea marșului. Este evident, că corpul rus nu putea ajunge la Turtucaia înainte de căderea capului de pod, care a avut loc în ziua de 24 August, ora 5 p. m., dar înaintarea spre Sud a unei divizii de cavalerie și a trei divizii de infanterie, trebuia neapărat să aducă o schimbare în hotărârile comandamentului armatei 3-a bulgare. Nu este admisibil că fiind informat de înaintarea forțelor grupului de Est, a unei mase de 40.000 luptători, generalul Toschef să fi continuat atacul capului de pod, când nu avea ca trupe de acoperire decât două brigade de infanterie, din care una la Sarsanlar și cealaltă la Ak-Kandanlar și nu mai dispunea de nici o altă rezervă. A admite că comandantului armatei a 3-a bulgare ar fi continuat atacul capului de pod, în condițiunile arătate, este a nu ține seama nici de legile, nici de psihologia războiului. Dacă ar fi continuat atacul capului de pod, generalul Tosschef se punea în *situațiunea foarte grea și foarte primejdioasă*, de care se temea în cazul când corpul rus ar fi înaintat spre Sud. Cele două brigade de acoperire bulgare ar fi fost ușor aruncate spre Sud de cele trei divizii ale grupului de Est și armata a 3-a bulgare se expunea la pericolul de a avea liniile sale de comunicație tăiate, sau de a fi împresurată în Turtucaia cu cei 28.000 de prizonieri români. Nu cred că comandamentul armatei a 3-a bulgară să fi comis o eroare așa de mare.

Acel comandament mai putea să lase puține forțe în fața capului de pod, pentru a da impresiunea că continue atacul, iar cu cele două brigade de acoperire și majoritatea forțelor luate dela Turtucaia, să atace grupul de Est. Prin înaintarea lor diviziile grupului de Est s'ar fi găsit pe un front de marș scurtat care le permitea să se sprijine reciproc, luând câteși trele, parte la aceeași luptă. În asemenea condițiuni operatiunea întreprinsă nu avea sorti de izbândă.

În fine o a treia ipoteză și cea mai probabilă este că Comandamentul armatei 3-a bulgare ar fi rupt lupta, ar fi concentrat toate forțele sale spre Sud, așteptând ajutoare pentru a putea lua din nou ofensiva.

Ori care ar fi ipoteza admisă, înaintarea grupului de Est, spre Sud, înlătura dezastrul de la Turtucaia.

V.

CAUZELE DEZASTRULUI DE LA TURTUCAIA

Documentele pe care le aveam la epoca când am publicat memoriul meu asupra evenimentelor dela Turtucaia mă îndreptăteau să conchid că cauzele principale ale înfrângerii au fost :

1. Neexecutarea ordinelor date șefilor în subordine.
2. Lipsa de organizare a capului de pod.

Informațiile ce am obținut în urmă și respectul ce datoroesc adevărului, mă obligă să modific concluziunile mele. Menținând prîna cauză, trebuie să adaog : 2. Incapacitatea comandamentului capului de pod în organizarea și conducerea apărării. 3. Defecțiunea a parte din șefi și unități în timpul luptelor dela Turtucaia. 4 Lipsa de organizare a capului de pod o consider, acum, ca o cauză de ordin secundar.

Am arătat în capitolul 3 că neexecutarea ordinelor date de armata 3-a comandantului grupului de Est, Generalul Zaiancikowski, a fost cauza principală a dezastrelui dela Turtucaia. La cele expuse în acel capitol am de adaogat că în ziua de 24 August 1916, după căderea capului de pod, am expediat, Generalului Zaiancikowski, un ordin semnat de Maiestatea Sa Regele care îi prescria să contra-atace armata 3-a bulgară la Turtucaia, nici acest ordin nu a fost executat. Dacă generalul Zaiancikowski, ar fi fost general român, pentru neexecutarea ordinelor primite, în fața inamicului, ar fi fost, desigur, trimis înaintea unei curți Marțiale și condamnat la moarte și degradățiune militară. Dar generalul Zaiancikowski făcând parte din armata imperială rusă, deși a pierdut întreaga

Dobroge, a părăsit comanda armatei cu toate onorurile ce nu i se cuveneau; a fost decorat cu Coroana României în gradul de Mare Cruce, iar cei nevinovați duc încă povara dezastrului dela Turtucaia. Cine va putea pătrunde vreodată tainele destinului și aprecia, îndeajuns, spiritul de dreptate care domnea la Marele Cartier General?

În scrisoarea adresată generalului Basarabescu, (anexa 1) fost comandant a Diviziei 9-a, am arătat cum acest ofițer general a îndeplinit misiunea ce i-am încredințat.

Am arătat greșelile comise în executarea ordinelor primite dela armata 3-a, neobservarea prescripțiilor formale ale regulamentelor în vigoare. Aceste grave greșeli au avut ca consecință că generalul Basarabescu a atacat brigada 3-a bulgară, la Sarsanlar, nici cu jumătate din efectivul diviziei sale: În acele condițiuni Divizia IX a fost nevoită să părăsească câmpul de luptă — în cea mai mare desordine. Iată ce spune în această privință, generalul Tosschef în ziarul „Echo de Bulgarie“, din 20, IX, 917: „Isbânda noastră dela 6 Septembrie nu avut ca rezultat numai căderea capului de pod Turtucaia. În acea zi la Est de această localitate, o altă luptă glorioasă a hotărât soarta capului de pod Silistra. La ora 12 când armata noastră își încorda energia într'o supremă efortare pentru a sfărâma ultima rezistență a inamicului, la Turtucaia, în momentul când trebuia să fie sprijinită de trupele noastre de manevră, o puternică coloană inamică înaintând dela Silistra, atacă în flanc Divizia I-a de Sofia. Inimicul credea că toate trupele bulgare erau la Turtucaia, că nu avea în fața sa decât trupe de cavalerie și că prin urmare va putea lesne să cadă în spatele trupelor noastre. Dar brigada de Sofia comandată de Colonelul Zaphiroff, luase toate măsurile în prevederea acestei încercări. Ea luă ofensiva și atacă coloana română. Batalioanele din regimentele 47 și 48, susținute de un violent foc de artilerie și de puști au pornit la atac și au gonit avangarda inamică și acțiunea lor fulgerătoare a avut ca rezultat demoralizarea inamicului. Nouă până la zece batalioane române au dat îndărăt în fața a patru batalioane bulgare. Retragerea s'a schimbat în curând într'o panică nebună“.

Generalul Tosschef se înșală când afirmă că 10 ba-

talionale române au dat îndărăt în fața a 4 batalioane bulgare. La Sarsanlar erau numai 4 batalioane române. Din cauza incapacității Comandamentului Diviziei IX, în loc de 12 batalioane, numai 4 au luat parte la lupta de la Sarsanlar. Dacă generalul Basarabescu dispunea de toate forțele sale trebuia să respingă pe bulgari și putea să ajungă la Turtucaia, nu ar mai fi găsit nici o rezistență în calea sa. Nu afirm că acțiunea izolată a Diviziei IX, ar fi împedecat căderea capului de pod, deși nu esclud această eventualitate. Infrângerea brigădei 3 bulgare la Sarsanlar, la 14 kilometri de Turtucaia, înaintarea victorioasă a Diviziei IX, pe când luptele erau încă în curs la Turtucaia, ar fi înălțat moralul apărătorilor, și deprimat moralul bulgarilor și poate Turtucaia era salvată. În război, factori morali pot modifica o situație tactică ori cât de rea. În orice caz înaintarea acelei divizii ar fi înlesnit o ieșire a trupelor noastre din Turtucaia și bulgarii nu ar fi făcut 28.000 de prizonieri.

La un comandant lipsa însușirilor intelectuale poate fi compensată cu însușirile caracterului, dar la generalul Basarabescu însușirile morale erau la înălțimea celor intelectuale. Pentru a dovedi această afirmațiune mă voi servi de declarațiunile ofițerului delegat al Marelui Cartier General, pentru a conduce brigada colonelului Tarnovschi, în lucrările capului de pod Siliștra: „După peripeziile insurmentabile am putut întâlni pe Domnul General Basarabescu cu Statul său Major la orele 12,30, în noaptea de 23—24 August, pe șoseaua Siliștra Turtucaia, la punctul Iali Ceatalgea. Raportându-i însărcinarea, mi-a fost imposibil să aflu de la Domnul general situația Diviziei și atunci m'am pus în legătură cu comandantul infanteriei, pe atunci D-l Colonel Mihăiescu, care mi-a spus că deși coloana diviziei care mergea spre Turtucaia, trebuia să aibă 7 batalioane, totuși din cauze rămase încă nelămurite nu erau în coloană, în realitate, decât 4 batalioane și 5 baterii, iar alte 3 batalioane și 2 baterii se găseau intercalate între diferitele convoiuri ce urmau divizia, la distanță de mai mult de 12 km., de capul coloanei. Toate trupele erau cu desăvârșire extenuate de oboseală și nu mâncase nimic în ultimele 24 ore. Arătând D-lui general Basarabescu con-

statările mele, l-am rugat să-mi comunice ce intențiuni are, după care Domnia Sa mi-a spus că oprește trupa 2 ceasuri pentru a mânca și a se odihni, apoi va porni mai departe spre Turtucaia, chiar în acea noapte. M-a chemat însă la o parte și mi-a spus la ureche, următoarele : „Ofițerii fug din mijlocul trupei, iar în trupă nu am nici o încredere“. Sub impresiunea realității crude a celor ce am văzut la Divizia IX-a, am trimis Marelui Cartier General, raportul meu scris, din care reieșea ideea ca, în loc de a fi comandată, Divizia IX-a era *marțirizată*.

Mărturisirea făcută de Generalul Basarabescu, delegatului Marelui Cartier General, că : „Ofițerii fug din mijlocul trupei iar în trupă nu am nici o încredere“ și faptul că s'a prezentat în fața inamicului nici cu jumătate din efectivul diviziei sale, sunt o dovadă indiscutabilă a incapacității și a lipsei de însușiri morale a Comandantului Diviziei IX-a. Când am intrat în război generalul Basarabescu comanda Divizia IX-a de aproape 2 ani, și are întreaga răspundere, dacă ofițerii fugeau în fața inamicului și nu avea încredere în trupă. Generalul Basarabescu avea datoria de a pregăti pentru război divizia ce comanda și a forma sufletul ofițerilor și trupei în vederea războiului, și dacă nu a îndeplinit această sfântă datorie pentru orice șef, am dreptul să afirm că generalul Basarabescu nu și-a tăcut datoria nici în timp de pace, nici pe câmpul de luptă.

2. *Incapacitatea Comandamentului capului de pod în organizarea și conducerea apărării.*

Frontul capului de pod care avea o dezvoltare de aproape 30 km., era împărțit în 3 sectoare : Sectorul I Starșelo cu centrele de rezistență 1—5 inclusiv ; Sectorul II Daidir cu centrele de rezistență 6—9 inclusiv ; Sectorul III Antimovo cu centrele 10—15 inclusiv.

În ziua de 23 August când începe atacul capului de pod, Sectorul I, era apărat de regimentele 36 și 40 infanterie sub comanda Lt.-Colonel Niculescu, Sectorul II Daidir de 4 batalioane din regimentul 79 infanterie comandate de Lt.-Colonel I. Dumitrescu. Sectorul III Antimovo era apărat de regimentul 76 infanterie sub comanda Lt.-Colonel Al. Marinescu.

Pe când sectorul I era atacat de coloana Maiorului

Hammerstein cu 6 batalioane și 5 baterii, iar sectorul III Antimovo nu era atacat de loc, sectorul II era atacat de 3 brigade bulgare. În aceste condiții regimentul 79 are de luptat cu forțe de 5 ori mai mari. Această situație impunea comandamentului capului o nouă repartiziune a forțelor și obligațiunea de a trimite în ajutorul regimentului 79 trupele disponibile. În loc de aceste măsuri comandamentul capului de pod se mulțumește să trimită în ajutor regimentului 79 un singur batalion din regimentul 75 infanterie. Nu putea comandantul capului de pod să facă mai mult în ziua de 23 August? Dar în acea zi sosesc în Turtucaia ajutoarele trimise de Comandamentul armatei 3-a și anume: regimentul 75 infanterie; regimentul 2 Grăniceri; regimentul 34 infanterie; regimentul 74; regimentul 80 și regimentul 84 infanterie; în total 15 batalioane. Din aceste 15 batalioane unul singur este trimis în ajutorul regimentului 79, care lupta cu majoritatea forțelor bulgare care atacau Turtucaia. În ziua de 23 August comandantul capului de pod dispunea încă de 15 batalioane care nu intrase în luptă, și cu toate acestea nu ordona de cât un contraatac executat în ziua de 23, după prânz cu regimentul 34 infanterie, 1 batalion din reg. 2 Grăniceri și 1 batalion din regimentul 74 infanterie. Numai încearcă nimic nici în noaptea de 23—24 August nici în dimineața zilei de 24 August. În ultima analiză constat că la Turtucaia din 33.000 de luptători au fost făcuți prizonieri 480 de ofițeri din care 3 comandanți de brigade și 6 comandanți de regimente și 28.000 de soldați și sunt în drept să întreb cine a luptat la Turtucaia? Nu era de datoria comandantului capului de pod să facă cu acești 480 ofițeri și 28.000 de oameni sfortare pe care i-o impunea onoarea sa de soldat și datoria sa de comandant al cetății, pentru a putea zice, dacă nu ar fi reușit: „Tout est perdu fors l'honneur“.

Dar generalul Teodorescu cu bună știință a indus Marele Cartier și armata 3-a în eroare, asupra situației de Turtucaia, cu rapoarte neexacte. În comunicatul de 22 August pe baza rapoartelor comandamentului capului de pod, se anunță că la Turtucaia au avut loc șapte atacuri toate respinse — ori acest fapt este neexact fiind

că atacul capului de pod a început în dimineața zilei de 23 August. În ziua de 22 August cu raportul telefonic 147 bis — comandantul capului de pod comunica colonelului Dabija că situația la Turtucaia este disperată și numai spera să reziste din lipsa de rezerve toate întrebuintate la Staroselo și cere ajutoare urgente. Și acest din urmă raport asupra situației dela Turtucaia este absolut fals; la 22 August Turtucaia nu era atacată și generalul Teodorescu nu avusese ocazie să întrebuințeze rezervele sale. Sunt dar în drept să afirm că comandantul capului de pod sau nu știa ce se petrece la Turtucaia, sau în mod intenționat voia să inducă în eroare comandamentul superior, asupra situației de Turtucaia.

Dar cea mai gravă acuzare ce se poate aduce generalului Teodorescu este faptul că a părăsit Turtucaia în ziua de 24 August, ora 12, iar capul de pod a căzut în ziua de 24 August ora 4,30 p. m. Plecarea dela Turtucaia; în acele împrejurări, constituie vina de părăsire de post în fața inamicului și cade sub prevederile codului de justiție militară. Și legile militare și onoarea sa de soldat, obligau pe comandantul cetății să rămâe în mijlocul trupelor sale, în mijlocul celor 480 ofițeri și 28.000 soldați făcuți prizonieri la Turtucaia, fie pentru a muri în fruntea lor făcând o ultimă sfortare pentru a salva cetatea, fie pentru a obține condițiuni de capitulare cele mai bune și a împărți soarta trupelor sale. În orice caz nu-i era permis să părăsească trupele ce comanda.

3. Defecțiunea a o parte din șefi și unități care făceau parte din garnizoana Turtucaia.

În memoriul prezentat armatei 3-a, după căderea capului de pod, generalul Teodorescu se plânge de defecțiunea trupelor, fără a arăta care unități s'au făcut culpabile de defecțiune. Din informațiunile obținute în urmă, sunt în măsură să afirm că trupele însărcinate să apere sectorul I, regimentele 36 și 40 infanterie, sub comandă Lt.-Colonel Niculescu în fața coloanei Hammerstein, care era inferioară forțelor apărării, au părăsit pozițiile lor. Regimentul 76 infanterie sub comandă Lt.-Colonelului Al. Marinescu, căruia îi era încredințată apărarea sectorului

III, care nu a fost atacat, a părăsit de asemenea pozițiile sale.

S'a afirmat că căderea capului de pod se datorește în mare parte calității unităților însărcinate să-l apere. Dar la Turtucaia erau și regimente active: Regimentul 2 Grăniceri, regimentul 34 infanterie, regimentul 36 infanterie, regimentul 40 infanterie, deci afirmațiunea este neexactă. Parte din acele regimente au dat dovadă de lipsă de morală, iar un regiment de rezervă, al 79 de infanterie sub comanda Lt.-Colonel I. Dimitrescu, a luptat cu o energie împinsă până la eroism. Nu se poate aprecia mai bine energia cu care luptă o trupă decât constatând pierderile suferite în timpul luptei, ori regimentul 79 infanterie care avea un efectiv de 67 de ofițeri și 4.500 soldați a pierdut în luptele dela Turtucaia, 46 ofițeri morți și răniți și 3.000 soldați morți și răniți. Acest regiment și bravul său comandant au dus tot greul luptei dela Turtucaia, înfruntând cu cea mai mare vitejie atacul forțelor bulgare de cinci ori mai mari. Onoare viteazului regiment 79 infanterie și comandantului său! Pierderile suferite de bulgari și anume: 161 ofițeri, 11 aspiranți ofițeri și 7742 soldați, adică 25% din efectivul trupelor de atac se datoresc în mare parte rezistenței eroice a regimentului 79 infanterie. Nu este îndoială că defecțiuni au fost la Turtucaia și toată răspunderea trebuie să cadă asupra comandanților de unități. Defecțiuni se produc numai la trupele comandate de șefi incapabili, lipsiți de autoritate și însușiri morale.

4. *Lipsa de organizare a capului de pod Turtucaia.*

În memoriul prezentat armatei 3-a generalul Teodorescu susține că dezastrul dela Turtucaia se datorește calității inferioare trupelor și lipsei de organizație a capului de pod.

Cu privire la prima cauză am arătat că la Turtucaia se găseau unități active, cu un efectiv egal cu acel al unei divizii, iar că regimentul 79 a luptat eroic; în ceea ce privește a doua cauză să ascultăm și alte păreri. Iată ce spunea generalul Tosschef, în articolul publicat în „Echo de Bulgarie” din 15 August 1917: „Cetatea Turtucaia eră organizată de aproape 2 ani, cu mijloa-

cele cele mai moderne ale artei fortificației. Toată zona fortificată era înconjurată de un șanț larg și adânc, pe fundul aceluia șanț și pe taluzul interior se așezase obstacole artificiale și rețele de sârmă care în unele părți erau dispuse pe două rânduri. Tranșeele și forturile erau bine ascunse și înconjurate cu șanțuri adânci; forturile erau legate de adăposturi cu galerii acoperite, prin care rezervele puteau circula fără a fi văzute, aceste galerii cari se întindeau până la linia II-a de apărare înlesneau mișcările trupelor complet adăpostite. Se știe că în general cetatea era foarte bine organizată și că avea o garnizoană puternică. Adevărul este că apărătorii erau români, cu toate acestea ținând seamă de această puternică organizație și de formidabila capacitate de rezistență a cetății, în fața altui inamic decât Bulgarii, chiar femeii ar fi putut să reziste atacatorului timp de 4—5 zile“.

Este evident că în aceste rânduri se manifestă trufia bulgară, dar nu-i mai puțin adevărat că se pune în evidență și buna organizare a fortificațiilor dela Turtucaia. Generalul Tosschef știe ce afirmă fiindcă mulți ofițeri bulgari au luat parte la organizarea capului de pod, ca lucrători.

Dar să ascultăm și un glas românesc. În raportul confidențial No. 297, din 25 Februarie 1915, iată cum inspectoratul general al fortificațiilor apreciază lucrările dela Turtucaia: „Studiul pentru organizarea capului de pod Turtucaia și alcătuirea proiectelor de întărire au fost făcute de această comisiune, astăzi acest cap de pod este aproape terminat“. „Credința mea este că organizarea ce s'a dat capului de pod de la Turtucaia este bună și răspunde pe deplin rolului ce avea în organizarea defensivă a noului teritoriu“.

Nu susțin că organizarea capului de pod era completă, dar generalul Teodorescu care comanda la Turtucaia, cu un an înainte de izbucnirea războiului, avea datoria să semnaleze toate lipsurile organizării capului de pod, să ceară cu insistență împlinirea acestor lipsuri pentru a-și degaja răspunderea. Dacă nu a intervenit în acest sens rămâne răspunzător și pe lângă lipsa de organizare a capului de pod. Capacitatea de rezistență a unei cetăți nu

depinde numai de organizarea sa materială, dar mai cu seamă de valoarea apărătorilor săi. În această privință cetatea Verdun este un exemplu edificător. După căderea forturilor Vaux și Doumont cine a oprit înaintarea trupelor germane, de sigur nu fortificațiile, dar piepturile și mai cu seamă sufletele șefilor și soldaților dela Verdun. Insuflețiți de patriotismul cel mai cald și curat, conștiinți de datoriile lor, prețuind onoarea lor mai mult decât viețile lor trecătoare au transformat cetatea Verdun într'un vast cimitir unde sunt îngropați 400.000 de ofițeri și soldați francezi, eroi ai celei mai glorioase și admirabile epepee pe care o cunoaște istoria războaielor. De ce nu au imitat acest exemplu apărătorii dela Turtucaia, pentru ca victoria să nu fie a armatei bulgare ?

INCHEIERE

Am afirmat la începutul acestui studiu că nu mă voi ocupa de operațiunile tactice cari au avut loc la Turtucaia, dar stabilirea răspunderilor m'au obligat să vorbesc, în treacăt, de aceste operațiuni și am fost nevoit să fac oarecari aprecieri asupra apărătorilor capului de pod. Imi pare rău, foarte rău, că pentru a face lumină, am fost nevoit să spun adevăruri crude foștilor mei camarazi, dar conștiința mea nu mă iertă să falsific adevărul pentru considerațiuni de persoane.

Voiam să arăt că dacă la Turtucaia au fost defecțiuni, au fost și șefi și trupe cari au luptat ca adevărați eroi. Nu puteam trece cu vederea acest exemplu de patriotism și înaltă valoare morală.

Anexa I

Domnului General I. Basarabescu

fost comandant al Diviziei a 9-a

Domnule General,

Doream să încetez orice discuțiune cu privire la Turtucaia, dar în scrisoarea ce ați publicat în numărul 123 al ziarului „Arena”, mă învinuiți că nu mi-am făcut datoria și mă somați să arăt, prin publicitate, numărul ordinului prin care v'am încredințat vre-o misiune, sau anume care ordin nu l'ați executat sau a fost rău înțeles. Sunt dar nevoit să răspund. Am citit cu atențiune broșura „Silistra-Turtucaia” și scrisoarea publicată în „Arena” și am constatat că apărarea Domniei-voastre și acuzațiunea ce-mi faceți se întemeiază pe fapte neexacte, pe omisiuni, pe o greșită interpretare a ordinelor primite și executarea lor defectuoasă.

A. Fapte neexacte

1. Afirmăți că ideea de a contra ataca este „o revelație senzațională”, pe care nu a cunoscut-o nimeni până la apariția articolului D-voastre. Această idee nu poate fi decât rezultatul reflecțiunilor postume sugerate de dorința de a vă apăra”.

Adevărul este că am avut intențiunea dela început, să contra atac pe inamic, cu Corpul rus și Divizia 9-a, iar nu a 19-a după cum afirmați. Tot stătul major al armatei a 3-a poate afirma că dela început am avut această intențiune. Fac în special apel la generalii Mărdă-

rescu și Dabija, șeful și subșeful de stat major ai armatei a 3-a pentru confirmarea acestei afirmațiuni. Nu am ordonat mai curând această operațiune, nu pentru că nu am avut această intențiune, dar fiindcă Corpul rus a întârziat debarcarea sa la Medjidie și deci nu puteam dispune de el. În aceste condițiuni afirmațiunea Domniei-voastre nu are nici o valoare.

2. Afirmați că nu puteam să contra atac cu Corpul rus, fiindcă alături de Divizia 19-a, era angajat la Bazargic cu inamicul în zilele de 19 și 20 August. Ori Corpul rus nu s'a depărtat din regiunea Medjidie decât după 24 August, deci puteam să contra atac cu Corpul rus. A doua afirmațiune neexactă.

3. Afirmați „că abia la 22 August, comandamentul D-voastre își manifesta existența nu prin un ordin de a contra ataca inamicul de la Turtucaia, ci din potrivă a veni în ajutorul Diviziei a 19-a, la Bazargic, depărtând Divizia a 9-a de obiectivul ce vă preocupa, „mon petit Verdun“, la o distanță de 100 klm.

„Acest ordin a fost dat telegrafic în ziua de 22 August și poartă No. 125“.

Pentru ca să nu rămână nici o îndoială asupra înțelesului aceluia ordin îl reproduc :

No. 125, 21/VIII/916.

„Măine 22 August Divizia rusă de cavalerie și Divizia 19-a, va pronunța o mișcare ofensivă în direcția Kurtbunar-Trupcilar.

Pentru a fixa inamicul care este în fața D v, veți dezvolta o vie activitate pe tot frontul capului de pod.

Puneți-vă în legătură cu Divizia a 19-a“.

Iată cuprinsul ordinului din care D-v. ați dedus că vă trimeteam, în ajutorul Diviziei a 19-a, depărându-vă cu 100 klm. de obiectivul ce mă preocupa : Turtucaia.

Afirm că nu este un ofițer, în armata română, care primind acel ordin l'ar fi înțeles ca D-v. Să vede că din ultimul aliniat al ordinului, „Puneți-vă în legătură cu Divizia 19-a“ ați dedus că trebuia să vă duceți la Bazargic.

Ce trebuie să cred de un General care în 1916 ca

și în 1918 nu înțelege valoarea termenilor conacrați de regulament.

A vă pune în legătură cu o unitate, Domnule General, însemna a trimite la acea unitate un agent de legătură care să vă fie la curent cu situația acelei unități, iar nu să vă duceți în ajutorul ei!!! A treia afirmație neexactă.

4. Afirmația că ordinul 146 din 22/VIII 916, este o dovadă că nu aveam intențiunea de a contra ataca nici chiar cu o zi înainte de căderea Turtucaiei.

Ordinul 146 suna astfel : „Pentru ziua de mâine 23 August veți binevoi a întreprinde acțiuni locale, la *distanțe mici*, pentru a câștiga aerul necesar împrejurul capului de pod și a degaja șoseaua Turtucaia-Silistra”.

Cred că pentru orice militar prescripțiunile aceluia ordin, mai cu seamă aceea de a degaja șoseaua Turtucaia-Silistra, este o probă de intențiunea ce aveam să utilizez acea șosea în vederea operațiunilor ulterioare. Deci și această afirmațiune este neîntemeiată.

B. Omissiuni

Atât în broșura „Silistra-Turtucaia” cât și în scrisoarea D-vs. afirmați că nu ați primit alte ordine decât 125 și 146; și mă somați să arăt numărul ordinului sau măcar conținutul lui, prin care v'am încredințat vre-o misiune de oarece nu ați primit alte ordine decât cele menționate mai sus.

Afară de ordinele 125 și 146 ați mai primit și ordinul 128 din 21, VIII, 916, prin care observam că apărarea înaintată a capului de pod s'a retras prea curând, deși instrucțiunile date în această privință prescriau ca retragerea să se facă astfel încât să întârzie înaintarea inamicului. Retragerea pripită a trupelor de acoperire era nejustificată de oarece aveau în fața lor numai cavalerie, și un batalion poate lupta cu o divizie de cavalerie descălecată. Apreciind, că comandantul Diviziei 9-a nu dăduse probe de energie și spirit ofensiv cu raportul 129 din 21, VIII, 916 am cerut înlocuirea D-vs. cu Generalul Anastasiade.

Dar mai există și ordinul 152 A. din 23, VIII, 916, care va indica clar misiunea ce aveți de îndeplinit.

Ordin telefonic No. 152 A. din 23, VIII, 916.

Comunicat de Colonelul Dabija, Lt.-Colonel Oprescu ora 11,45 a. m.

„Lăsați 4 batalioane la Silistra, iar cu restul Diviziei și cu cât mai multă artilerie executați imediat o ofensivă viguroasă, înaintând în marș forțat la Turtucaia pentru a degaja capul de pod atacat de forțe superioare. Divizia de cavalerie rusă are ordin de a vă acoperi flancul stâng. Pentru ca marșul infanteriei să se facă mai repede, infanteria va fi fără răniți. Hrana de rezervă și multe munițiuni date asupra oamenilor. Vă mai recomand multă energie, atac drept înainte la Turtucaia.

Consecvent planului stabilit și concomitent cu ordinul ce v'am trimis, am expediat Corpului rus ordinul 152, pe care îl reproduc.

No. 152 din 23/VIII-916.

„Capul de pod Turtucaia este din nou atacat de forțe mult superioare, rog Excelența Voastră a dispune de urgență ocuparea Dobriciului cu forțele strict necesare, iar restul trupelor să fie îndreptat în marș forțat la Turtucaia. Divizia 9-a din Silistra are ordin să execute o eșire spre Turtucaia. Această divizie se pune la dispoziția Excelenței Voastre imediat ce veți stabili legătura cu ea.

Este absolut necesar ca divizia de cazaci să acopere flancul stâng ale diviziei 9-a pe timpul mișcării sale ofensive spre Turtucaia.

Comandantul Corpului rus nu a executat ordinul ce i-am dat. Să vedem cum ați executat D-vs. ordinul primit.

C. Executarea greșită a ordinului No. 152 A.

În ziua de 23 August la ora 11,45 a. m. Divizia 9-a a primit ordinul telefonic 152 A., care îi prescria să plece în marș forțat la Turtucaia pentru a degaja capul de pod. Cu toate afirmațiunile D-vs. misiunea vă era clar indicată și puteați aprecia gravitatea situațiunei.

Dar în executarea aceluia ordin ați comis grave erori, de oarece nu ați ținut seamă de prescripțiile formale ale regulamentelor. Aceste erori sunt următoarele:

1. *Intârzierea plecării.*

Serviciul în campanie prescrie ca infanteria să se pună în mișcare o oră după primirea ordinului de marș. Cum ordinul armatei a fost primit de divizie la ora 10,30 p. m., divizia trebuia să se pună în mișcare la ora 1,30 p. m. În broșura „Silistra-Tutulcaia” afirmați că capul coloanei a sosit la punctul inițial la ora 6,30, p. m. și pentru a justifica această întârziere arătați că trupele erau dispuse pe un front de 24 km. Argumentul nu este valabil. Chiar în fața vrăjmașului, trupele nu stau în mod permanent și cu atât mai puțin la Silistra care nu era atacată. Intârzierea se datorește unei nenorocite dispozițiuni a Comandamentului Diviziei 9-a. Trupele trebuiau să se găsească în cantonamente sau bivuac și să plece așa cum ordona serviciul în campanie la ora 1,30 p. m. iar la ora 4,30 p. m., divizia să fie încantonată.

Intârzierea plecării, în acele împrejurări, constituia o gravă abatere dela ordin și regulamente.

În momentul când scriu aceste rânduri, am sub ochi graficul de marș al Diviziei 9-a și mărturisesc că nu mi-am putut închipui o asemenea nepricepere în organizarea unei coloane de marș, când serviciul în campanie lămurște așa de bine chestiunea.

Divizia 9-a în marș spre inamic, în vederea luptei, îți face impresia nu a unei unități organizate, dar a unui trib nomad în marș spre o regiune depărtată.

Pentru ca cititorii militari să-și facă o idee de organizarea coloanei de marș a diviziei a 9-a vom arăta ordinea în care s'a succedat diferitele elemente ce o compuneau: 4 batalioane și 5 baterii; trăsuri de aprovizionare ale infanteriei; trăsuri de rechiziție cu ranițe; tezaurul diviziei; divizionul coloanei muniții infanterie; 2 batalioane infanterie și 2 baterii artilerie; ambulanța diviziei; un batalion infanterie; divizionul coloanei muniții artilerie; trăsuri, bagaje și arhive; trăsuri de aprovizionare artilerie. Nici etuva nu lipsește din coloană. Deși în coloană

nu erau decât 7 batalioane și 7 baterii, dela Silistra și până la Iali Ceatalgea, pe o distanță de 19 km. șoseaua era înșesată de trăsuri.

Această promiscuitate de trupe și trăsuri puneă în imposibilitate Divizia 9-a de a lupta la momentul oportun, cu forțele reduse de care dispunea.

Ai impresia că comandantul Diviziei a 9-a voia să atace cu trăsuri, iar nu cu trupe.

Iată dar o a doua constatare de călcare flagrantă a prescripțiilor regulamentare, bazată pe declarațiile martorilor oculari și documente, constatare din care pot trage concluzia că divizia 9-a nu și-a putut îndeplini misiunea din cauza insuficienței comandamentului.

Organizarea coloanei de marș în condițiunile arătate mai sus este adevărata cauză că nu a-ți putut ataca vrăjmașul decât cu trupele din capul coloanei patru batalioane și cinci baterii, celelalte trupe fiind încolonate la coada coloanei și despărțite de cele din cap printr'un convoi nesfârșit de trăsuri, nu au putut lua parte la luptă, fiind aruncate înapoi în momentul când panica s'a produs în coloanele de trăsuri. În aceste condițiuni, operațiunea era dela început, condamnată la nesucces.

2. *Neîntrebuințarea tuturor forșelor pentru împlinirea misiunii primite.*

În scirsoarea Dv. afirmați că din cauza executării ordinului 146, a-ți fost obligat să faceți detașamente și din această cauză nu a-ți putut dispune de totalitatea forșelor pentru executarea misiunii încredințate.

Să examinăm de aproape această afirmațiune.

Ordinul 146 vă obligă să întreprindeți „*acțiune locală la distanțe mici și a degajă șos. au. Turtycaia-Silistra*”, în executarea acestui ordin a-ți format 2 detașamente: unul compus din 3 batalioane, 3 baterii și câți-va călăreți, sub comanda colonelului Paulian, cu însărcinarea de a ocupa satul Alfatar; al doilea detașament compus din 2 batalioane, 2 baterii și câți-va călăreți sub comanda colonelului Condeescu, cu însărcinarea să înainteze spre Doimușlar.

Din însăși afirmațiunile Dv. rezultă că a-ți executat rău ordinul 146. Nu este admisibil să se întrebuițeze

pentru misiuni secundare aproape jumătate din efectivul diviziei și să le trimiți la 25 km. de grosul diviziei, când vă ordonam acțiuni locale și la distanțe mici. Dar nici această greșală nu vă împiedecă de a dispune de totalitatea forțelor disponibile pentru ziua de 23 August după cum voiu dovedi.

Detășamentul Condeescu fusese trimis la Doimușlar, în direcția marșului ce aveți de executat și la 5 km. depărtare de șoseaua Silistra-Turtucaia. În aceste condițiuni detașamentul Condeescu putea lua loc în coloana diviziei, cu cea mai mare ușurință.

Detășamentul colonel Paulian era într-o direcțiune mai excentrică, dar putea intra în coloană formând ariergarda diviziei.

Nu pot într'un articol de ziar să studiez chestiunea în amănunte, dar cititorii militari, consultând harta se vor convinge că aceste măsuri erau ușor realizabile.

Din însăși mărturisirile ce faceți în scrisoarea Dv. că executarea cerea formări de mici detașamente și care în momentul când am primit ordinul de a pl-că la Turtucaia erau în contact cu inamicul și nu am mai putut dispune de ele rezultă că nu ordinul 146 v'a împiedecat de a dispune de totalitatea forțelor, dar greșitele Dv. dispozițiuni.

Singuri conveniți „că executarea cerea formări de mici detașamente atunci pentru ce ați format detașamente mari, care la momentul oportun vă lipseau de efectivul diviziei? Alegațiunea cu detașamentele „erau în contact cu inamicul și nu am putut dispune de ele“ nu au nici o valoare. După afirmațiunea martorilor oculari și cele relatate de generalul Toncheff comandantul armatei a 3-a în ziarul „Echo de Bulgarie“ din 15/IX 917, rezulta că detașamentele Condeescu și Paulian nu au avut în fața lor decât regimentul 9 cavalerie bulgar, nimeni nu poate crede că detașamente compuse din mai multe batalioane și baterii erau fixate și deci nedisponibile, de câteva plutoane de cavalerie.

Explicațiunea faptului că nu ați putut dispune de cele două detașamente o găsec în mărturisirile ce faceți la pagina 20, a broșurei „Silistra-Turtucaia“. Reproduc

«că la ora 12 a. m. pierdusem orice legătură cu cele 2 detașamente care se găseau pe stânga mea, cu toate că trimisese o companie pentru restabilirea legăturii, dar nici aceasta n'a reușit.» Din această mărturisire trag concluzia că ați pierdut contactul cu jumătate din forțele Diviziei, deși detașamentul Condeescu se găsea la Doimușlar, la 5 klm. de axul de mișcare a Diviziei, fiindcă organizarea legăturilor în Divizie lăsa cu totul de dorit și toată răspunderea cade asupra Dv. sau că comandanții detașamentelor care aveau datoria să vă fie neconținut la corect cu situațiunea lor, nu și-au făcut datoria și au părăsit fără ordin, localitățile ce le-ați ordonat să ocupe, de vreme ce nu ia-ți mai găsit nici la Doimușlar nici la Alfatar. Acestea sunt adevăratele cauze pentru care a-ți plecat la luptă cu jumătate din efectivul diviziei, iar nu în executarea ordinului 146.

Cred că am dovedit bazându-mă pe ordine, martori și documente oficiale că Dv. vă revine toată răspunderea pentru nesuccesul misiunii ce v'am încredințat și că apărarea Dv. și acuzațiunea ce-mi faceți este bazată pe fapte neesacte, pe omisiuni, pe greșita interpretare a ordinelor și reaua lor executare în disprețul prescripțiilor formale ale regulamentelor.

Tot din declarațiunile generalului Toscheff publicate în „Echo de Bulgarie“ din 15 Septembrie 1917, rezultă că în fața diviziei a 9-a nu se găsește decât brigada 3-a, 6 batalioane și 5 baterii, din divizia I Sofia, sub comanda colonelului Zaphiroff și deci superioritatea de care vorbiți în broșura Silistra-Turtucaia și mișcările de învâluire de care erați amenințat, nu au existat decât în imaginația D-v. Dacă executați, conform cu regulamentele și situația ordinul 152 A și plecați la luptă cu totalitatea forțelor de care dispuneți, divizia 9-a putea respinge brigada 3-a bulgară și ajunge la Turtucaia împlinindu-și misiunea.

Dar nu a-ți procedat astfel și când în timp de război, în fața vrăjmașului și în împrejurări grave, comandantul unei unități periclitează reușita unei operațiuni, prin măsuri nechibzuite în disprețul prescripțiilor formale ale

regulamentului, am dreptul să spun că nu și-a făcut datoria.

De altfel autoritățile militare superioare au apreciat ca și mine activitatea Dv. în capul diviziei 9-a și v'au aplicat prescripțiunile art. 21 din legea de înaintare modificată. Am în favoarea mea autoritatea lucrului judecat.

General (ss) ASEAN.

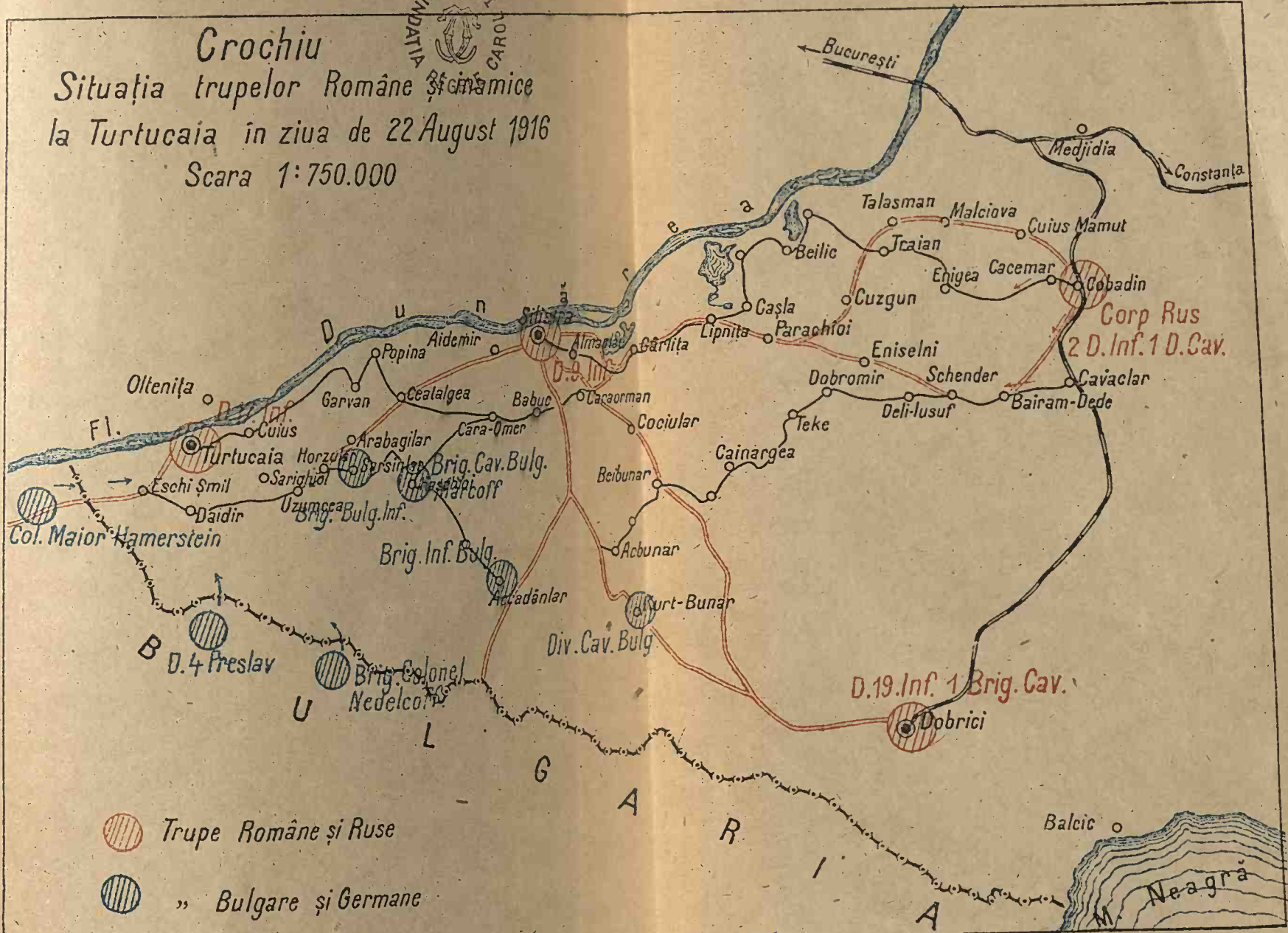

Crochiu

Situația trupelor Române și Ruse
la Turtucaia în ziua de 22 August 1916

Scara 1:750.000

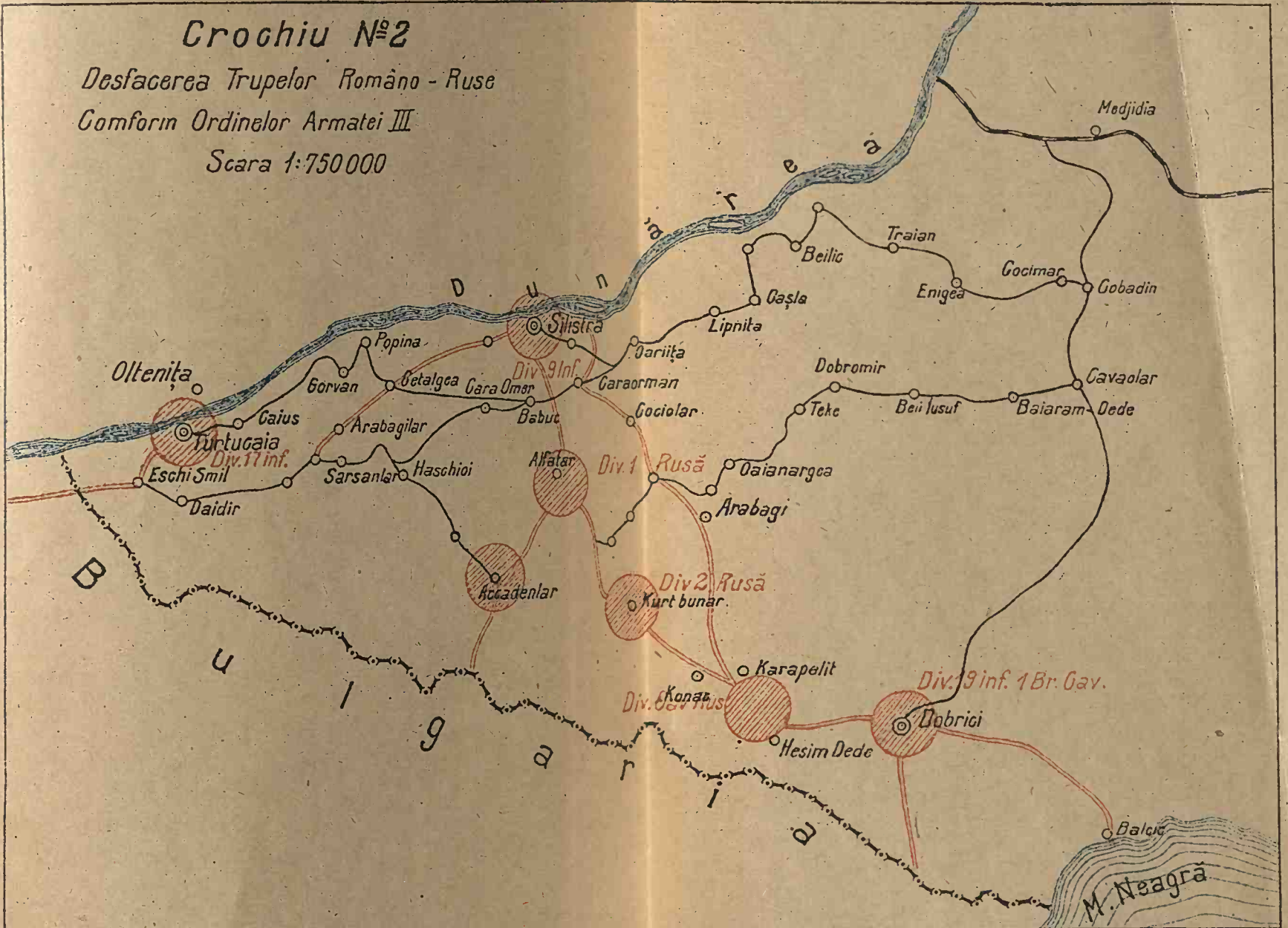

Crochiu N° 2

Desfacerea Trupelor Româno - Ruse

Conform Ordinilor Armatei III

Scara 1:750 000

Grochiul Turtucaia Trupele la 22 August 1920

